

ACTIEPLAN ENERGIE

Met dit nieuwe plan, wil de gemeente de positieve elementen van het vorige energieplan versterken en de minder aangepaste maatregelen afschaffen. Deze aanpassingen zijn nodig om een antwoord te bieden aan de constante wijzigingen in de gemeente en haar bewoners of aan de veranderde gewestelijke of nationale context.

Het plan wordt geschreven in de context zoals die zich in juni 2013 aandient, ook al zijn er vandaag veel onduidelijkheden:

- op het politieke vlak: de gewestelijke en federale verkiezingen van 2014 kunnen bepaalde beleidskeuzes op regionaal of nationaal vlak beïnvloeden. In dit plan gaan we echter uit van de continuïteit van het gevoerde energiebeleid. Bovendien kan de voorziene staatshervorming eveneens een grote invloed hebben op de uitwerking van dit energieplan (denk bijvoorbeeld aan de regionalisering van het Fonds voor de Reductie van Energiekosten).
- op het subsidievlak: vandaag zijn we van een aantal subsidies of een aantal projecten nog niet zeker, sommige projectoproepen moeten nog gelanceerd worden (bv. EFRO). Nieuwe wijkcontracten moeten nog toegewezen worden. We kunnen zeker anticiperen, gezien de grote expertise die werd opgebouwd, maar een voluntaristisch en creatief beleid om bijkomende middelen te verwerven zal ook nodig zijn
- op demografisch gebied: de bevolking van Sint-Jans-Molenbeek verandert, verjongt, verhuist, verarmt.
- op energievlak: de energiemarkt evolueert, de technieken en prijzen evolueren, de spelers veranderen. De erg actieve energiemarkt zal de komende jaren zonder twijfel ingrijpend wijzigen.

Met deze en andere veranderingen moeten we uiteraard rekening houden, net daarom dient dit plan als rode draad voor de komende jaren, en maakt dit plan ook aanpassingen en evoluties mogelijk.

Anderzijds is dit een plan dat alle diensten van de gemeente aanbelangt, het is dan ook van het grootste belang dat de werknemers van de gemeente deugdelijk op de hoogte worden gebracht van de inhoud van dit energieplan. Voorts dienen de diensten de een cruciale rol spelen in het energiebeleid (infrastructuur, gesubsidieerde projecten, ...) dit plan te implementeren in hun dagelijkse werking.

Het college heeft gewenst om vooral het bestaande werkveld (organisaties zoals La Rue, Bonnevie, wijkcomités, de Federatie van de sociale diensten, het OCMW, het Energiehuis, ...) maximaal te betrekken in de opmaak en de uitwerking van dit plan.

Methodologie en nieuwe doelgroepen

De acties die door de gemeente Sint-Jans-Molenbeek zullen worden ondernomen, worden in synergie uitgevoerd samen met de acties die worden gevoerd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat de Conventie van Burgemeesters heeft geratificeerd op 6 december 2008.

Ingevolge de meer lokale verankering ten opzichte van het gewest, zal de gemeente Sint-Jans-Molenbeek de regionale acties op lokaal niveau overnemen en indien nodig realiseren. Teneinde de lokale impact nog te versterken, zal de gemeente de acties zoveel mogelijk samen met de lokale actoren (OCMW, Buurthuizen, vzw's, Opleidingscentra, ...) voeren. Als aanvulling op de regionale acties, stelt de gemeente Sint-Jans-Molenbeek daarnaast nog eigen acties voor.

Na evaluatie van het vorige energieplan wil de gemeente enkele specifieke doelgroepen definiëren die niet of te weinig bereikt werden door de initiatieven in het vorige plan.

- Handelaars: De energieconsumptie door handelaars is aanzienlijk, toch zijn ze zich niet bewust van de mogelijkheden om rationeler om te gaan met energie en water.
- Mede-eigenaars: Sint-Jans-Molenbeek telt een groot aantal mede-eigendommen. Van een meergezinswoning tot grote woonblokken. De sensibilisering van deze eigenaars werd tot nog toe niet specifiek gevoerd.
- Organisaties actief op het vlak van energie(-gebruik, -armoede, -besparing, ...)

Dit energieplan gaat uit van de gemeente en stelt de rol van de gemeente dan ook centraal. Uiteraard heeft de gemeente tot doel om door haar voorbeeldfunctie ook haar burgers, de bedrijven, de handelaars aan te sporen om eveneens de nodige investeringen te doen.

Het energieplan heeft dan ook een andere opdeling gekregen. De maatregelen werden onderverdeeld volgens de rol die de gemeente zelf kan spelen.

1. De gemeente als actor en gebruiker van energie, wat kan de gemeente zelf doen om haar eigen energie-impact te veranderen.
2. De gemeente als regelgever en controleorgaan: welke hefboomen heeft de gemeente om de bewoners, organisaties bedrijven aan te zetten tot rationeel energiegebruik.
3. De gemeente als facilitator voor het aanbod van energie of als promotor van energiebesparende maatregelen
4. De gemeente als coördinator van sociale cohesie: de gemeente kan en moet het sociale werkveld en de burgers inzetten om sommige maatregelen te nemen.
5. De gemeente als communicator-informatieverspreider: de gemeente staat centraal in de informatievoorziening aan de burgers

Voorafgaande opmerkingen

Dit nieuwe plan bevat geen diepgaande analyse over het energiegebruik in de gemeente; het vorige plan, ingediend in het kader van de Conferentie van de burgemeesters, bevat immers wel een goede en volledige

analyse. Aangezien de context niet ingrijpend is veranderd, verwijzen we naar het vorige energieplan (2009).

Financiering: enkele maatregelen van dit plan zullen bijkomende middelen vereisen; we zullen dan ook op zoek gaan naar gerichte financieringsmogelijkheden, via bv. de EFRO of via de indiening van projecten in het kader van wijkcontracten. Andere (de gemeente als facilitator, regelgever, communicator,...) zullen niet alleen een versterking van de interne dienst van de gemeente vereisen, maar ook een betere samenwerking tussen de betrokken diensten en met andere (sociale) organisaties en het Energiehuis.

Ten slotte willen we met dit plan de sociale en milieu-uitdagingen tegelijkertijd aanpakken door zowel maatregelen te treffen om het energieverbruik te verminderen (isolatie) alsook maatregelen die ertoe strekken de eigen energieproductie te stimuleren. Zulke maatregelen kunnen ook minder kapitaalkrachtige gezinnen helpen om onafhankelijker te zijn van energieleveranciers, wat erg belangrijk is in de huidige context van steeds stijgende energieprijzen.

Maatregelen « De gemeente als voorbeeld.»

De tertiaire sector vertegenwoordigt 35% van de gasemissies met broeikas effect van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek. We hebben hier dus te maken met een belangrijke sector in het kader van reductie van de gasemissies met broeikas effect.

Deze sector is voornamelijk samengesteld uit administratieve bureaus, handelszaken en kleine fabrieks ondernemingen. Eén van de grootste gebruikers van energie is echter de gemeente zelf.

Het energieverbruik van de gebouwen van het Gemeentebestuur (gemeentehuis, gemeentelijke scholen, sportcentra, crèches, bibliotheken, ...) vertegenwoordigt nagenoeg 6,5% van het totale verbruik van de tertiaire sector in de gemeente Sint-Jans-Molenbeek. Het gaat hier dus om een hoofdfactor, die het voorbeeld kan geven wat betreft goede maatregelen en goede gebruiken, en bijgevolg de drijvende motor kan zijn achter een dynamiek in de richting van een koolstofarme samenleving

De gemeente heeft in het verleden reeds een poging gedaan om het label van ecodynamische organisatie te verwerven via het BIM. Dit is toen op een aantal praktische problemen gestoten. Deze zijn echter opgelost en kan de gemeente opnieuw dit label proberen te behalen.

Maatregel 1: In de gemeentelijke gebouwen een voorbeeldfunctie vervullen wat betreft energetische prestaties en prestaties op het gebied van milieu (passieve gebouwen, zware lage-energie renovatie, ecologische materialen, ...)

In het kader van nieuwe renovatie- of bouwprojecten, worden er striktere energiecriteriën toegepast: passieve constructies, lage-energie renovatie, gebruik van vernieuwbare energie, ... De bijzondere bestekken worden aangepast, om er nieuwe energie- en milieucriteriën in op te nemen. Daarvoor is afstemming met de regionale eisen is nodig: de grootste stap moet echter komen voor die renovaties die niet onderworpen aan de regelgeving.

In de voorbije jaren heeft de gemeente ernstig geïnvesteerd, met de steun van regionale federale en Europese middelen, in renovatie en nieuwbouwprojecten. De gemeente telt niet minder dan 38 voorbeeldgebouwen (lage energie- of passiefstandaard). Op deze weg wil de gemeente blijven verdergaan. De gemeente actualiseert ondertussen elk jaar het kadaster van de energieprestaties en -consumptie van de gemeentelijke eigendommen. Dit kadaster wordt in overeenstemming met de EPB-reglementering elk jaar bijgewerkt en de certificatie wordt jaarlijks herhaald.

Als openbare instelling dient de gemeente het voorbeeld te geven, en daarom wensen we, zoals vandaag reeds het geval is, om bij ieder nieuw woningproject de passiefstandaard - bij nieuwbouw - en de lage-energiestandaard - bij zware renovatie - in acht te nemen. Maar evenzeer moet er bij renovaties die geen verplichting inhouden toch gestreefd worden naar een beperking van de energie-impact.

Bijzondere aandacht zal gaan naar de renovatie van woningen (gemeentewoningen, woningen van het sociaal verhuurkantoor of woningen van de SHM Logement Molenbeekois) moeten deze ambitie kracht bijzetten.

Ondertussen kunnen er door de gemeente initiatieven worden genomen om de voordelen van lage energiebouw en passiefbouw beter bekend te maken. Zo deelt ze de opgedane ervaringen met de

bewoners. Dit luik wordt verder toegelicht onder de maatregelen “communicatie, informatie en sensibilisering”.

Ook op andere domeinen wenst de gemeente haar rol te spelen, zo zal ze regelmatig overleg plegen met Sibelga in verband met de openbare verlichting. De gemeente wil de nadruk leggen op de noodzaak om de openbare verlichting stelselmatig te renoveren en door de nieuwe technieken energiezuiniger te maken, en dit bijvoorbeeld in het kader van de wijkcontracten.

De gemeente ook het correct gebruik door bewoners of gebruikers van de gebouwen (vooral van collectieve gebouwen zoals scholen en crèches) en de technieken promoten. Het volstaat immers niet om enkel de infrastructuur te voorzien, ook het gebruik heeft een grote invloed op de energieconsumptie (ventilatie, gebruik van thermostatische kranen, watergebruik, ...). De gemeente wil investeren in de communicatie naar de uiteindelijke gebruikers van passieve collectieve gebouwen, zoals personeel, leerlingen en ouders.

Het is ook belangrijk om de nieuwe passieve en/of lage energie collectieve gebouwen te gebruiken om een dynamiek te ontwikkelen in de buurt die de andere inwoners kan leiden tot energiebesparende maatregelen. Zo kan een passieve school een uitstekend sensibiliseringsinstrument zijn voor de ouders.

Ten slotte investeren we in de vorming van eigen personeel rond een correct energiegebruik.

Maatregel 2: Faciliteren en organiseren van vernieuwbare energieproductie door de gemeente zelf in de gemeentelijke gebouwen en woningen

De gemeente wil naar het voorbeeld van Vlaamse en Waalse openbare initiatieven ook over te gaan tot de productie van energie op het grondgebied van Sint-Jans-Molenbeek. De vele tientallen gemeentelijke eigendommen werden in het verleden reeds geanalyseerd om tot energiebesparingen te kunnen overgaan. Er werden op dit vlak vele investeringen gedaan en deze zorgen jaarlijks voor een dalende energiefactuur.

Het is nu het moment om een stap verder te zetten en over te gaan tot het creëren van lokale energieproductiefaciliteiten. De gemeente wil al dan niet met de steun van private investeerders, productiecapaciteit te genereren in de vorm van zonnecellen, zonneboilers, warmtepompen, warmtekrachtkoppeling, etc... op gemeentelijke eigendommen zoals daken van gebouwen of gronden van de gemeente.

De gemeente zou zonder grote (eigen) investeringen toch een meerwaarde kunnen creëren door het verhogen van de energieonafhankelijkheid (de opgewekte elektriciteit wordt immers lokaal gebruikt) en de opbrengst door de verhuur van gemeentelijke infrastructuur. De vrijgekomen middelen kunnen ingezet worden voor de ontwikkeling van nieuwe initiatieven op vlak van duurzame energiebesparingen (bv. oprichten van coöperaties die in de isolaties van woningen investeren). Dit zal enerzijds de mogelijkheid bieden om de energiefactuur te verlagen, en anderzijds, door het vervullen van de voorbeeldfunctie om in de privésector de installatie op gang te brengen van systemen voor het produceren van vernieuwbare energie.

Om het aandeel van vernieuwbare energie binnen het totale energieverbruik te doen toenemen, plant de gemeente eveneens de systematische installatie van systemen voor het produceren van vernieuwbare

energie in gemeentelijke woningen en het aanmoedigen daarvan in de woningen van het Logement Molenbeekoos. Ook met het OCMW zal bekeken worden in welke mate hun gebouwen (rusthuis bijvoorbeeld) kan worden uitgerust met productiecapaciteit voor energie

Maatregel 3: Opname van duurzame energieclausules in lastenboeken en de optie behouden voor leveringscontracten voor 100% groene stroom in de gemeentelijke gebouwen

Voor de opmaak van lastenboeken waarbij de factor energie een rol speelt kan ingevoerd worden dat de energie duurzaam en ecologisch geproduceerd moet worden. Om misbruiken op dit vlak tegen te gaan (bijvoorbeeld door de aankoop van groene stroomcertificaten uit het buitenland of laag efficiënte installaties) kan er eveneens opgenomen worden dat de energie lokaal dient geproduceerd te worden of mag komen uit installaties die een minimale hernieuwbare productie leveren.

Deze maatregel past in de wens van het gemeentebestuur om ook van de toeleveranciers van de gemeente te vragen om te investeren in duurzame productie, distributie, gebruik van grondstoffen, verwerking van afval.

Parallel met de werkzaamheden ter verbetering van de energetische prestatie van de gemeentelijke gebouwen, heeft het Gemeentebestuur van Sint-Jans-Molenbeek in 2010 geopteerd voor een leveringscontract voor 100% groene stroom, teneinde de CO₂-emissies te beperken, die te wijten zijn aan het gebruik van elektriciteit.

De gemeente is een grootgebruiker van elektriciteit, het is dus een speler op de markt die door haar keuze voor een energieleverancier ook een keuze voor de productiemethodes kan maken. Bij de aanbestedingsprocedures voor de aanstelling van een energieleverancier werden er in het lastenboek voorwaarden opgenomen worden die voorrang geven aan leveranciers die kunnen aantonen dat hun energie op een duurzame en ecologische wijze werd geproduceerd. Op deze wijze kan de gemeente invloed uitoefenen op de wijze waarop de productie tot stand is gekomen.

Maatregel 4: Invoering voor het gemeentelijk gebouwenpark van boekhoudkundige systemen op energievak in samenwerking met de andere Brusselse gemeenten en Sibelga

Met en weten en dit geldt ook voor de gemeentelijke gebouwen. Door een strakke monitoring en controle mogelijk te maken worden de effecten van de maatregelen snel duidelijk. Eventuele lekken kunnen bovendien snel gedetecteerd worden.

In samenwerking met de Intercommunale Sibelga hebben de verschillende gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest besloten om voor de gemeentelijke gebouwen een boekhoudkundig systeem op energievak in te voeren. De grootste gebouwen worden continu opgevolgd, via registratie op afstand.

Dit systeem stelt de gemeenten in staat om van nabij de evolutie op te volgen van het verbruik in elk van de gebouwen, en om zo snel mogelijk over informatie te beschikken over de gebouwen waar het verbruik abnormaal hoog is. Het laat eveneens toe om een verbeterde afstelling van de verwarming, de elektrische installatie te bereiken of lekken snel te ontdekken en te remediëren.

In de toekomst is de gemeente met dit systeem voorbereid om in te spelen op een flexibele energiemarkt die een interactievere manier van energieverwerving toelaat. Met het plaatsen van slimme tellers (impulstellers) en monitoringsystemen zal er een uitgebalanceerd aankoopbeleid mogelijk worden. Daarnaast wordt er een inventaris in het vooruitzicht gesteld van de energetische prestatie van de gemeentelijke woningen.

Tot slot laat deze monitoring toe om op een doordachte wijze een planning te maken voor renovaties, het laat immers toe de meest energie verbruikende gebouwen uit te kiezen, renovaties kunnen beter worden voorbereid, geplande werken kunnen versterkt worden door bijkomende renovaties.

Maatregel 5: Participatie aan regionale, federale en Europese projecten ter ondersteuning van rationeel energiebeleid

In het verleden heeft de gemeente Sint-Jans-Molenbeek, met de steun van het Gewest, een Lokaal Plan voor Verbetering van het Energiebeheer (project PLAGE) van haar gebouwenpark (bureaus, scholen, crèches, sportcentra, bibliotheken, gemeentelijke woningen, ...) ingevoerd.

Het project PLAGE binnen de gemeente Sint-Jans-Molenbeek heeft bijgedragen tot de ontwikkeling op gemeentelijk vlak van een Actieplan voor een beter Energiebeheer.

Voorts zal de gemeente zeer actief opportuniteiten benutten binnen het kader van de EFRO projecten. Deze laten toe om het energiebeleid, huisvestingsbeleid en het tewerkstellingsbeleid te versterken. Dit komt dus op verschillende manieren ten goede van de bewoners van Sint-Jans-Molenbeek. Er kan in dit kader ook gezocht worden naar mogelijkheden om het derde betaler systeem te ontwikkelen. Met dit systeem kunnen eindgebruikers gedurende een zekere tijd de winsten op de energiefactuur om de investeringen gerealiseerd door een derde actor terug te betalen.

In de toekomst wil de gemeente een grotere aandacht voor het zoeken naar dotaties die een link kunnen hebben met duurzaam energiebeleid. Energie moet één van de prioritaire assen worden van de subsidieaanvragen en projectoproepen.

Tot slot wil de gemeente onderzoeken in welke mate de wijkcontracten meer aandacht en investeringen kunnen genereren voor het energievraagstuk. In het kader van de duurzame wijkcontracten is de aandacht voor de energiecomponent in de stadsvernieuwing enkel toegenomen. De wijkcontracten zijn een belangrijk instrument om energiebesparende interventies en de sensibilisering acties om wijk niveau te ontwikkelen.

Indien de gemeente niet kan beantwoorden aan bepaalde projectoproepen van openbare besturen of bedrijven, dan zal ze actief op zoek gaan naar actoren binnen de gemeente om hen de mogelijkheid te geven deze projectoproepen te beantwoorden.

Maatregelen: Reglementering, informatie en controle

De reglementering is een onmisbaar instrument om het rationeel energieverbruik van bij de conceptie van een nieuwbouw of renovatie te stimuleren. Ook het gebruik of het beheer van een gebouw kan op die wijze worden beïnvloed.

Vervolgens is de informatie aan de bouwheren, handelaars via de gemeentelijke diensten noodzakelijk omdat deze reglementering vaak erg technisch en complex is. Een goed begrip van de noodzaak en de gevolgen van deze reglementering bij de bouwheren/uitbaters is belangrijk.

Tot slot zal ook de controle en eventuele sanctionering op de toepassing van de reglementering moeten volgen. Om dit te realiseren, kan, naast de voorziene sancties op bouwovertradingen kunnen ook de Gemeentelijke Administratieve Sancties aangewend worden.

Maatregel 6: Ontwikkeling van stimuli en reglementering met het oog op de meest efficiënte technieken op het vlak van energie en milieu

Ten behoeve van de eigenaars (bewoners en niet bewoners) van de woningen die zich op het grondgebied van Sint-Jans-Molenbeek bevinden, bevordert de gemeente de invoering van wetgeving waarmee stimuli worden ontwikkeld met het oog op de meest efficiënte technieken op het vlak van energie en milieu.

Er moet bestudeerd worden in welke mate er bijkomende gemeentelijke stedenbouwkundige reglementen uitgevaardigd kunnen worden ter bevordering van de energiedoeltreffendheid en het gebruik van bouwmaterialen en -technieken met een zo neutraal mogelijke koolstofbalans.

De gemeente wil in samenwerking met de lokaal actieve actoren voorzien in de informatie aan bouwheren omtrent energiebesparende maatregelen bij renovatie en nieuwbouw.

Daarnaast kunnen er initiatieven genomen worden door de reglementering op de uitbatingsvergunningen te herbekijken. Zo kan er van bij de conceptie van een commerciële bedrijvigheid bijgestuurd worden en een laag energieverbruik beoogd worden. Op deze wijze kunnen energieverblindende technieken voor terrasverwarming of het gebruik van open koelinstallaties tegengegaan worden.

Maatregel 7: Ondersteuning van het Gewest bij het verscherpen van de EPB-eisen voor nieuwe constructies, of verbouwingen en voor lichte renovaties, die niet onderworpen zijn aan een stedenbouwkundige vergunning

De gemeente Sint-Jans-Molenbeek zal het Gewest ondersteunen bij zijn intentie om de EPB-criteria voor energetische prestatie voor nieuwe constructies of verbouwingen te verscherpen.

Daarnaast zal de gemeente Sint-Jans-Molenbeek de initiatieven van het Gewest ondersteunen, waardoor de EPB-eisen worden verscherpt voor lichte renovaties die niet aan een stedenbouwkundige vergunning onderworpen zijn. Momenteel is men bij renovaties die niet onderworpen zijn aan een stedenbouwkundige vergunning, immers niet verplicht om de EPB-eisen na te leven. Dat kan via het sensibiliseren en de voordelen van deze ingrepen in de kijker te zetten.

Maatregel 8: Controle op de vergunningen en de toepassing van de reglementering

Energiebesparingen vragen vaak een mentaliteitswijziging en een goed begrip van de gevolgen, ook financieel, van ongewijzigd gedrag. In de eerste plaats wordt er voor een gedragsverandering steeds de nadruk gelegd op de sensibilisering (informatie) en promotie (via premies en advies). Vervolgens kunnen aangepaste reglementeringen een gedragsverandering tot stand brengen. Tot slot is een goede controle en een verzekerde toepassing van de reglementering noodzakelijk. Binnen de dienst stedenbouw is er een controleur EPB die toeziet op de naleving van de EPB-normen bij nieuwbouw of grote renovaties.

Uiteindelijk zullen de effecten van sensibilisering, promotie en reglementering maar afgedwongen worden wanneer er eveneens een repressief luik aan het beleid wordt toegevoegd. We kiezen dan ook voor de invoering van specifieke GAS-boetes voor het niet naleven van de reglementering rond uitbatingsvergunningen, bouw- of energiereglementering.

Maatregelen “Aanbod van energie structureren” en “Energiebesparende maatregelen stimuleren”

De consument heeft dagelijks de mogelijkheid om bewust keuzes te maken voor een -duurzaam energiegebruik, al was het maar door de aankoop van groene stroom. Andere keuzes impliceren een groter engagement, zoals de renovatie van een woning of het plaatsen van eigen productiecapaciteit. Op vele plaatsen wordt er al geëxperimenteerd met groepsaankopen omdat dit niet alleen de prijs voor de bewoner doet dalen, maar ook omdat dit in een sensibiliserend effect resulteert. Sint-Jans-Molenbeek heeft de uitdaging om ten behoeve van haar bevolking deze groepsaankopen te stimuleren.

Energiebesparende ingrepen vragen de inzet van aanzienlijke financiële middelen. De gemeente heeft ervoor gekozen om de rechtstreekse premies af te bouwen en nieuwe manieren uit te werken om de investeringen gelinkt aan energiebesparende maatregelen aan te zwengelen. Ook de link met de gemeentelijke tewerkstellingspolitiek wordt gelegd.

Maatregel 9: opstart van initiatieven rond groepsaankopen

Het gegroepeerd aankopen van energie is stilaan een bekend fenomeen. Door vele honderden tot duizenden consumenten te verenigen, worden producenten of leveranciers van bijvoorbeeld elektriciteit gesensibiliseerd om lagere prijzen voor te stellen. Dit kan dus als een maatregel gezien worden om de koopkracht te verhogen. Anderzijds is het eveneens mogelijk dat er bij deze groepsaankoop gestreefd wordt naar een ecologische en duurzame productie van de energie.

Groepsaankopen hoeven zich echter niet te beperken tot energie. Er zijn in stedelijke omgevingen voorbeelden van groepsaankopen van isolatiematerialen, plaatsing en levering van nieuwe energiezuinige ramen of verwarmingstoestellen, zelfs met de plaatsing en levering van zonnepanelen werd reeds geëxperimenteerd. De twee (levering van energie en isolatie) kunnen ook gecombineerd worden; de energie leveranciers zullen in de toekomst meer een totaal pakket aanbieden om hun concurrentiele voordelen te garanderen.

Er zijn facilitatoren/intermediaire organisaties die, in samenwerking met de lokale overheden en verenigingen, groepsaankopen opstarten. We zijn voorstander om met deze vorm van dienstverlening te ontwikkelen in de gemeente. Een eerste logische stap is het groeperen van de energieaankoop bij de bewoners van gemeentelijke woningen.

De gemeente kan dan suggereren om een keuze te maken voor een contract voor levering van elektriciteit die voor 100% bestaat uit groene energie.

Maatregel 10: Het bevorderen van de installatie van vernieuwbare energie in privé-gebouwen via samenwerking met opleidingen socio-professionele inschakeling in beroepen in de sector van de vernieuwbare energie

In de sector van de vernieuwbare energie zullen nieuwe beroepen een sterke groei kennen. In de loop van de laatste jaren heeft de gemeente Sint-Jans-Molenbeek in samenwerking met de gemeente Anderlecht,

een pilootproject geleid voor opleiding op het vlak van socio-professionele inschakeling binnen het beroep installateur van fotovoltaïsche panelen.

Aangezien de kwalificatiegraad van de werklozen te Sint-Jans-Molenbeek gering is, en het werkloosheidspercentage bij de jongeren aanzienlijk, wenst de gemeente dit type van opleiding op het gebied van socio-professionele inschakeling te ontwikkelen en te stimuleren, via de beroepen op het vlak van vernieuwbare energie of energiebesparing.

Voorbeelden van dit soort initiatieven zijn Isoprim en Isopold waarbij lokale actoren (Bonnievie of de Mission Locale) mensen opleiden om bijvoorbeeld isolatiewerken uit te voeren, en dit in een opleidingsproject waardoor er vele tientallen renovatieprojecten voor een zeer gereduceerde prijs konden worden uitgevoerd bij sociaal kwetsbaardere gezinnen.

De gemeente kan in de opmaak en de uitwerking van wijkcontracten dit soort initiatieven bevorderen.

Maatregel 11: Dienst voor Sociale begeleiding op energievak

De stelselmatige verhoging van de energieprijzen leidt tot een stijging van het gedeelte van de huurkosten dat naar energiekosten gaat. Het OCMW van Sint-Jans-Molenbeek heeft, in samenwerking met de gemeente, een dienst sociale begeleiding op energievak ontwikkeld. Op deze wijze willen we doelgericht de energiearmoede tegengaan.

Teneinde de huurders bij te staan in het beter beheersen van het energieverbruik, stelt de energiedienst hen in staat om betere handelingen te stellen inzake energiebesparing, en zodoende de energiefactuur te verlagen. Daarnaast wordt eventueel ook begeleiding voorzien in het veranderen van energieleverancier.

De ateliers die deze energiedienst voorziet zijn een belangrijke maatregel in het bestrijden van energievervalsing door mensen met een beperkt inkomen. Deze energiedienst staat tot slot ook in voor kleine herstellingen die de energiefactuur kunnen doen dalen.

Maatregel 12: Het stimuleren en ondersteunen van de ontwikkeling op het grondgebied van de gemeente van de bedrijven die actief zijn op het vlak van de productie van vernieuwbare energie

De ondernemingen die actief zijn op het vlak van vernieuwbare energie zouden de komende jaren een forse ontwikkeling moeten kennen. De gemeente Sint-Jans-Molenbeek wenst de ontwikkeling op haar grondgebied te stimuleren en ondersteunen van de bedrijven die actief zijn op het vlak van de productie van vernieuwbare energie (ateliers, groothandelaars, ondernemers, studiebureaus, opleidingscentra, centra voor research & development, ...). Dit kan zeker opgenomen worden in het nieuwe plan voor de economische ontwikkeling van de gemeente. Ook de toekomstige Grondregie kan daarin een rol spelen.

Maatregel 13: Verdere uitbouw van een dienst Derde investeerder (ESCO) voor de inwoners

In deze maatregelen opteren we voor drie opties:

- Het bestaande Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost (FRGE) dat vandaag wordt beheerd door het OCMW bij voorkeur inzetten voor de energiebesparende interventies in de sociale woningen en de woningen van het sociaal verhuurkantoor.
- Het beter bekend maken bij de Molenbeekse gezinnen van de bestaande gewestelijke leningen zoals de groene leningen en de sociale groene leningen.
- Nieuwe systemen van derde investeerders voor gemeentelijke gebouwen en privé woningen ontwikkelen in het kader van het nieuwe EFRO-programma en eventueel van de nieuwe wijkcontracten. Het is ook belangrijk om een goed kader te ontwikkelen voor de derde investeerders: de energiebesparing kan bv. teniet gedaan door de stijgende energiekosten (daardoor de gebruiker de vermindering van de factuur niet echt kan waarmaken) of de weeromstandigheden (een lange en/of strenge winter zal ervoor zorgen dat de financiële voordelen van deze investeringen niet vertaald worden in een lagere factuur).

Maatregel 14: Stimulering van energiediagnose (energie-audit, diagnose energiefacturen, thermogravimetrie, ...) ook op buurniveau.

Vooraleer werkzaamheden aan te vatten met het oog op energiebesparing, is het van belang een balans op te maken van de bestaande situatie, en volledig zicht te hebben op de verbeteringen die mogelijk zijn.

Om de inwoners bij te staan in hun keuze van werkzaamheden die prioritair zijn, zal de gemeente aanzetten tot het realiseren van een energie-audit, een diagnose van de energiefacturen en thermogravimetrie. De gemeente zelf zal een gegroepeerde aanbesteding organiseren voor de certificatie van het gemeentelijk woningenpark om de jaarlijks wederkerende certificatie te vergemakkelijken.

De oprichting van het Energiehuis is in dit opzicht een goede zaak omdat het de bewoners toelaat om gerichte informatie en een eventuele diagnose (quick-scan) te bekomen.

In het kader van de wijkcontracten zouden er diagnostische studies kunnen uitgevoerd worden die een renovatie globaler bekijken. Bij de renovatie van verschillende huizen of huizenblokken wordt de kostprijs gevoelig lager en worden de energiewinsten groter. Het is dus in het belang van iedereen dat er duidelijke informatie bestaat om alle eigenaars te overtuigen indien de nood zaak of de wens voor een renovatie zich stelt.

Maatregel 15: Ondersteuning van de totstandbrenging van coöperaties van inwoners die zich richten op de installatie van systemen voor het produceren van vernieuwbare energie op de daken van openbare en/of privé gebouwen, waarbij een bijzondere aandacht uitgaat naar een kwetsbaar publiek

Heel wat inwoners van Sint-Jans-Molenbeek zijn huurder, of bezitten geen woning die aangepast is (dakoppervlak, oriëntering, ...) aan installaties met systemen voor vernieuwbare energie. Teneinde aan dit publiek de mogelijkheid te bieden om te investeren in vernieuwbare energie, zal de gemeente de vorming van coöperaties van inwoners ondersteunen, die wensen te investeren in installaties voor vernieuwbare energie. Bijzondere aandacht zal uitgaan naar het openstellen van dit projecttype voor een kwetsbaar publiek.

Maatregelen: “verbinden om te verbreden en te verbeteren”

De gemeente kent vandaag reeds erg veel initiatieven rond energiebesparing, maar voor de burgers is het niet steeds begrijpelijk welke organisatie de juiste dienstverlening aanbiedt.

Om deze reden wenst de gemeente het voortouw te nemen in het verenigen van deze organisaties en burgers om gezamenlijke initiatieven te kunnen nemen, strategieën uit te werken en om samenwerkingen te vergemakkelijken. De communicatie naar de burgers kan op een meer transversale en globale aangepakt worden, initiatieven kunnen meer impact genereren, good practices kunnen vlot worden uitgewisseld.

Maatregel 16: De organisatie van een lokaal energieplatform (LEP) en de totstandbrenging van uitwisseling rond het thema energie tussen de burgers (tips & trucs, energie-uitdaging, duurzame wijk, ...)

Binnen de grenzen van de gemeente zijn verschillende overheden, organisaties, comités actief die hun doelpubliek (proberen te) informeren over energiebesparing en de aanpak van energie-armoede. Vele van deze initiatieven hebben een lage instapdrempel en genieten het vertrouwen van de bewoners. De meeste van deze organisaties of lokaal opererende overheden zijn niet op de hoogte van de werking van de andere actoren. We wensen dan ook met deze organisaties een stuurgroep op te richten die de verschillende nuttige competenties kan verenigen om onder meer dit energieplan te begeleiden en waar nodig bij te sturen.

Om de impact van sensibilisering, informatie en initiatieven wordt ook de uitbreiding van het bestaande netwerk aan energie-ambassadeurs uitgebreid (cfr. compostmeesters). Op vrijwillige basis kunnen mensen genieten van een specifieke opleiding rond energiebesparing zodanig dat ze binnen hun eigen netwerk kunnen fungeren als deskundige rond kleine maatregelen of gedragsveranderingen en eventuele doorverwijzing voor moeilijkere dossiers.

Binnen de administratie van de gemeente wordt een energiecel opgericht binnen de dienst duurzame ontwikkeling. Deze zal de gemeentelijke initiatieven rond energiebesparing opstarten en begeleiden.

Daarnaast zijn heel wat inwoners zijn actief, of wensen actief te zijn, op het vlak van verbetering van de energiedoeltreffendheid. Het is belangrijk dat personen die deel uitmaken van dit publiek onderling met elkaar in contact komen, zodat een groepsdynamiek wordt gecreëerd, nieuwe personen worden samengebracht, en knowhow rond het thema energie wordt uitgewisseld.

De gemeente wil de inwoners aanzetten tot deelname aan platforms, zoals de energie-uitdaging van het Gewest, energiedagen, de knowhowbeurs, groepering van burgers die starten met een duurzame wijk, ...

Het Energiehuis wordt een geprivilegieerd partner binnen deze actie.

Maatregelen “communicatie, informatie en sensibilisering”

De gemeente en het Gewest hebben erg veel inspanningen gedaan de afgelopen jaren om zelf het goede voorbeeld te geven, door de reglementering aan te passen, eigen initiatieven uit te voeren, eigen keuzes te maken. Deze investeringen hebben maar nut als ook het gedrag van de burgers gewijzigd wordt. Daarom is het belangrijk dat de raadgevingen worden gecommuniceerd, dat de informatie over de bestaande steunmaatregelen wordt verspreid of dat het gedrag stelselmatig wordt bijgestuurd door sensibiliseringscampagnes. Het informeren en sensibiliseren van burgers is een oneindig proces, de bevolking verandert immers continu en gedrag wijzigen is een intensief proces. Een bijzondere aandacht moet gaan naar het bereiken van doelgroepen via het gebruik van verschillende communicatiemiddelen.

Maatregel 17: Energieloket ter beschikking van de inwoners voor advies inzake energie en informatie over financiële steun / koppeling met huisvestingsloket

In de toekomst wordt het energieloket wordt opengetrokken naar organisaties/verenigingen die actief zijn op het vlak van energiebesparing binnen de gemeente (lokale vzw's), of in het kader van overkoepelende samenwerkingsverbanden (Huis voor energie en duurzaamheid). Op deze wijze wordt de werking van dit loket uitgebreid naar gerelateerde problematieken. Het energieloket zal bovendien indien wenselijk en mogelijk geïntegreerd worden in het huisvestingsloket.

De gemeente beschouwt het immers als haar taak om mensen op zoek naar een woning te informeren rond initiatieven op het vlak van energiebesparing. Zowel de waarde van een EPB-certificaat, de mogelijke subsidies als sensibilisering rond kosteloze maatregelen kan op die wijze vlot haar weg vinden naar de (toekomstige) bewoners.

Maatregel 18: Realisatie en verspreiding van informatie-instrumenten (brochures, folders, affiches, internetsites, ...)

Vanuit de zorg om de huurders en eigenaars beter te informeren over de oplossingen die met het oog op een betere energiedoeltreffendheid in de woningen moeten worden aangebracht, zal de gemeente diverse informatie-instrumenten blijven ontwikkelen, die de actiebereidheid verhogen. Deze instrumenten zullen in verschillende vormen worden verstrekt, naar gelang van het doelpubliek: brochures, folders, affiches, ...

Het gemeenteblad kan elke editie een stuk bevatten dat raadgevingen, mogelijke investeringen of specifieke dienstverlening extra belicht. De internetsite van de gemeente kan dienen om een overzicht te geven van de initiatieven die werden en worden genomen door de gemeente. Dit kan de gemeente in haar voorbeeldfunctie ondersteunen.

Maatregel 19: Activiteiten voor de jongeren (uitdaging energie op school, pedagogische programma's, activiteiten, ...)

In termen van gedragsverandering op lange termijn, is het belangrijk om zo vroeg mogelijk het belang van milieubescherming in te zien.

De gemeente Sint-Jans-Molenbeek is de inrichtende macht van een reeks lagere scholen. Ze kan bijgevolg een belangrijke rol spelen bij de opvoeding van jongeren wat betreft behoud van het leefmilieu, via pedagogische programma's, activiteiten, deelname aan uitdagingen op het vlak van energie, die door het Gewest worden ingeleid.

De toenadering tot de jongeren zal ook moeten worden gerealiseerd via andere kanalen, zoals jeugdhuizen, buurthuizen, sportcentra, speelcentra, de andere schoolnetwerken, ...

Tegelijkertijd kunnen de leerkrachten, leerlingen en ouders geresponsabiliseerd worden in de energieconsumptie op school. Het is denkbaar dat scholen die deze besparingen kunnen realiseren hiervoor financieel worden beloond. We zullen wel toezien dat deze actie geen perverse effecten met zich meebrengen (bv. voor scholen die een oud gebouw hebben en die niet in staat zijn om veel energiebesparingen te boeken); m.a.w. de energiewinst wordt berekend op basis van de effectieve mogelijkheden van de school.

Om sensibilisering naar scholen te ondersteunen en het leerproces van zeer nabij op te volgen kan er een informatietool ontwikkeld worden die de school en de leerlingen op de hoogte houdt van de evolutie in het energieverbruik op school (bvb. via het project NRClick van Sibelga).

Ook kan er samengewerkt worden met de technische scholen in de gemeente en de leerlingen betrekken in een project rond levensrecht leren in het kader van energie.

Maatregel 20: Eigenaars van mede-eigendommen sensibiliseren

Molenbeek telt een grote hoeveelheid mede-eigendommen. Dit gaat van relatief kleine appartementsgebouwen tot grote woontorens/blokken. Het wordt voor een aanzienlijk deel van deze woongelegenheden stilaan noodzakelijk om een renovatie uit te voeren die het energiegebruik kunnen verminderen. De verouderde verwarmingsinstallaties, niet-performante beglazing of een slecht geïsoleerde bouwschil zorgen ervoor dat een aantal van deze woongelegenheden niet langer voldoen aan de moderne energieprestatie-eisen.

Een vaak vergeten doelgroep binnen de informatiecampagnes zijn de mede-eigenaars van een groter woonblok. Toch is de investeringskost voor deze mensen vaak lager omdat - indien het gehele gebouw wordt geïsoleerd bijvoorbeeld- de kostprijs gevoelig kan gedrukt worden. Omdat het echter noodzakelijk is dat alle eigenaars de renovatie goedkeuren, is de renovatie van deze gebouwen een ernstig probleem.

De gemeente vindt het hierdoor noodzakelijk deze doelgroep specifiek te gaan benaderen. Met de steun van de facilitator van het BIM wil de gemeente enerzijds de huisbewaarders beter informeren en opleiden. Anderzijds dringt de noodzaak voor specifieke informatietools zich op die toelaten aan iedere bewoner de mogelijke energiewinsten en de terugverdieneffecten te berekenen.

De gemeente zal samenwerken met het Energiehuis en de Facilitator mede-eigendommen om met name dit publiek te kunnen bereiken, waarbij het Energiehuis voornamelijk de kleine mede-eigendommen onder haar hoede zou nemen.

Maatregel 21: Organisatie van energiedagen (activiteiten, conferenties, stands, opendeurdagen, ...)

Vanuit de zorg om de inwoners samen te brengen rond het thema energiebesparing, zal de gemeente Sint-Jans-Molenbeek, in samenwerking met het OCMW van Molenbeek en de plaatselijke actoren, « energiedagen » organiseren. Tijdens deze dagen zullen er activiteiten voor groot en klein, conferenties en opendeurdagen van energiebesparende locaties doorgaan, en zullen er interactieve stands worden opgezet.

Deze energiedagen hebben succes, er vinden er jaarlijks een viertal plaats. Toch stellen we vast dat met name de tweeverdieners of handelaars nauwelijks deelnemen aan deze evenementen. Ook worden sommige delen van Sint-Jans-Molenbeek niet bediend door deze energiedagen. Daarom willen we de energiedagen ook laten plaatsvinden op andere tijdstippen (avond of weekend) en andere locaties om de volledige Molenbeekse bevolking toe te laten informatie te ontvangen of te geven, of een bezoek te brengen aan het evenement. De combinatie met een opendeurdag van de voorbeeldgebouwen moet onderzocht worden.

Tot slot is het niet ondenkbaar dat in het kader van “Molenbeek Culturele Hoofdstad 2014” en het “Natuurfeest” er synergiën mogelijk zijn. Artistieke projecten die de link maken met energie of energiegebruik of evenementen die van bij de conceptie oog hebben voor energiezuinigheid kunnen specifieke ondersteuning krijgen.

Maatregel 22: Stimulering van het Rationeel Energieverbruik in handelszaken via de handelskernen “Atrium”

De voornaamste handelskernen van Sint-Jans-Molenbeek zijn gegroepeerd onder de benaming « Atrium ». In samenwerking met de handelskernen « Atrium » wenst de gemeente Sint-Jans-Molenbeek Rationeel Energieverbruik te stimuleren in de handelszaken die gevestigd zijn op het grondgebied. Ook de informatie over veranderende uitbatingvergunningen kan via Atrium verspreid worden. Een speerpunt in de sensibilisering van dit publiek kan de toekenning zijn van een energielabel aan de lokale middenstand.